

Нормативні вимоги щодо використання мінеральних добрив

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Дано характеристику нормативним документам щодо використання мінеральних добрив. Розглянуто ряд нормативно-правових актів, що спрямовані на конкретизацію вимог Закону «Про пестициди і агрохімікати» та Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Ключові слова: мінеральні добрива; нормування; гігієнічні нормативи; державні санітарні норми.

Regulations governing the use of fertilizers

Abstract. The characteristic regulations on the use of pesticides. A number of regulations aimed at the specification of the Law «On Pesticides and Agrochemicals» and the Law of Ukraine «On Environmental Protection».

Keywords: fertilizers, regulation, standards of hygiene, public health standards.

Проблема охорони та раціонального використання земель є однією із найважливіших завдань людства, тому що 98 % продуктів харчування, які споживає людина, отримують за рахунок обробітку землі. Заходи щодо підвищення продуктивності земель та їхньої охорони дуже різноманітні й повинні здійснюватись комплексно, як єдина система, взаємно доповнюючи один одного і посилюючи дію всіх інших [1].

Мінеральні добрива – вироби однієї з галузей хімічної промисловості, що містять поживні елементи, потрібні для сільського господарства. Застосування штучних добрив сприяє збільшенню врожайності сільськогосподарських культур, покращенню якості продукції. Саме за рахунок використання мінеральних добрив забезпечується приріст врожаю на 50 % [2].

Гігієнічне нормування хімічних речовин у ґрунті має у своїй основі критерій, котрий припускає можливість надходження додаткових хімічних речовин у ґрунт у кількості, що є безпечною для здоров'я людей і навколишнього середовища. Гігієнічне нормування хімічних речовин у ґрунті також передбачає проведення досліджень з метою наукового обґрунтування ГПК екзогенної хімічної речовини у ґрунті на експериментальних моделях у стандартних ґрунтово-кліматичних умовах з перенесенням їх на природний ґрунт та організм людини.

Досягнення екологічної безпеки технологій застосування мінеральних добрив повинно здійснюватись комплексом заходів нормативно-правового, організаційного та технологічного плану. Щодо заходів нормативно-правового характеру, то слід відмітити, що екологічна безпека сьогодні знаходиться під контролем держави і регулюється нормативно-правовими актами, серед яких:

1. Закони України:

- «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII, ст.546 (Редакція від 01.01.2016)[3];
- «Про пестициди і агрохімікати» від 02.03.1995 № 86/95-ВР (в редакції від 01.01.2016)[4];
- «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII, ст.218 (в редакції від 28.12.2015)[5];

2. Постанови :

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері поводження з пестицидами та агрохімікатами» [6];
- Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями державної політики України в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки»;
- «Про затвердження Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, видання переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні»;

3. Санітарні правила:

– Державні санітарні правила авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України;

– «Санітарні правила по зберіганню, транспортуванню і застосуванню мінеральних добрив в сільському господарстві». Ці правила розроблені відповідно до Законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та «Про пестициди і агрохімікати». Державний нагляд і державний контроль за транспортуванням, зберіганням, реалізацією, застосуванням пестицидів, вмістом їх залишкових кількостей в сільськогосподарській продукції, кормах та об'єктів навколишнього природного середовища здійснюється державними органами, установами і організаціями в межах їх повноважень відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 226 «Про державний нагляд і державний контроль за додержанням законодавства про пестициди і агрохімікати» і в порядку, передбаченому законодавством;

4. Інструкції:

– Інструкція по екологічному обґрунтуванню господарської і іншої діяльності,

– Державна екологічна експертиза, токсикоз-гігієнічна експертиза й експертиза регламентів застосування пестицидів)[7];

Таким чином, державна політика України в сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами, базується на:

1) пріоритетності збереження здоров'я людини і охорони навколишнього середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів;

2) безпеці для здоров'я людини і навколишнього середовища під час виробництва, випробування і застосування пестицидів за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами.

Усі товари, які імпортуються на митну територію ЄС в обов'язковому порядку повинні відповідати усім вимогам Європейського Союзу, спрямованим на забезпечення захисту споживачів. Ці вимоги суттєво різняться у залежності від конкретного товару, але у цілому можуть бути згруповані за такими напрямками:

– Технічні вимоги;

– Екологічні вимоги;

– Вимоги у сфері санітарних та фітосанітарних заходів.

Хімічні речовини можуть бути розміщені на ринку ЄС, якщо вони класифіковані, марковані та упаковані відповідно до положень Регламенту ЄП та Ради ЄС № 1272/2008 від 16.12.2008 р.

Вимоги до засобів захисту рослин та біоцидів. В ЄС засоби захисту рослин для розміщення на ринку мають бути авторизовані у відповідності до положень Регламенту ЄП та Ради ЄС № 1107/2009 від 21.10.2009 р. У свою чергу, біоциди (дезінфікуючі засоби, консерванти, несільськогосподарські пестициди), що постачаються на ринок ЄС мають відповідати вимогам Директиви ЄП та Ради ЄС 98/8/ЕС від 18.02.2008 р. та низці інших законодачих актів Євросоюзу.

21 лютого 2014 року Європейський Союз проінформував СOT про розробку Проекту Регламенту Європейської Комісії. До основних цілей цього документу відносяться наступні:

– Введення нових видів інгібіторів нітрифікації та уреаз до переліку добрив, які можуть позначатися як «добрива ЄС». Зокрема, мова йде про 3,4-диметил-1Н-піразол-фосфат (DMPP) та реакційну суміш N-(n-бутил) тіофосфорного триаміду і N-(n-пропіл)-тіофосфорного триаміду (NBPT/NPPT), що автоматично розширить перелік добрив, дозволених для використання фермерами.

– Дозвіл на розміщення на ринку, в якості добрив ЄС, рідкого азотно-фосфорно-калійного добрива, азотно-фосфорного та азотно-калійного добрив, що містять карбамід формальдегіду [8].

Дані документи націлені загострити увагу громадських і державних органів влади на той факт, що забезпечення екологічної безпеки є потребою, задоволення якої у сукупності з іншими потребами створює можливості для розвитку особистості, суспільства і держави в цілому. Заходи організаційного характеру націлені на застосування науково обґрунтованих розрахункових норм внесення певних видів норм під конкретні види рослин, забезпечення неухильного виконання всіх перевищених вище законів і норм щодо поводження з мінеральними добривами. Технологічні аспекти еколого-безпечного застосування мінеральних добрив зводяться до використання комплексних мінеральних добрив пролонгованої дії (капсульованих, таблетованих, важкорозчинних),

рідких комплексних добрив, застосування сучасних технологій внесення добрив, які мінімізують забруднення навколишнього середовища.

У зв'язку з підвищеною актуальністю проблеми захисту навколишнього середовища в Україні в останні роки почали створюватись спеціальні національні і міжнародні органи управління і контролю, на які покладено обов'язки щодо забезпечення екологічної безпеки регіону, держави, всього світового суспільства. До таких органів належать: Державна екологічна інспекція, що діє в складі Мінприроди, громадські інспекції та інспектори. Проте, слід зауважити, що система існуючих в Україні екологічних нормативів недостатньо розвинута на сьогоднішній день і не охоплює всі аспекти безпеки довкілля при використанні мінеральних добрив. Причиною цього є також і нестача природно наукових критеріїв, придатних для оцінювання ідентифікації об'єктів навколишнього середовища, їх якісного стану і впливу на здоров'я людини.

Вирішення питань екологічної безпеки України повинно вирішуватись з огляду на світовий досвід, із врахуванням специфіки географічного розташування країни. Крім цього, до розробки законів України та різних підзаконних актів, які стосуються врегулювання екологічної ситуації, повинні залучатися фахівці, науковці та практики різних галузей народного господарства, які займаються питанням захисту навколишнього середовища. Дослідивши положення українського законодавства щодо контролю за використанням пестицидів та агрохімікатів, можна зробити висновок, що метою правового регулювання є: збереження здоров'я людини і охорони навколишнього природного середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів і агрохімікатів; державний контроль їх ввезення, зберігання, транспортування, торгівлі і застосування; безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища під час їх виробництва, випробування і застосування за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Минеев В.Г. Химизация земледелия и природная среда / В.Г. Минеев— М.: Агропромиздат, 2000. – 287 с;
2. Даниленко А.С., Горлачук В.В., В'юн В.Г., Песчанська І.М., Сохнич А.Я. Управління відтворенням і збереженням родючості ґрунту у контексті сталого розвитку природокористування. - Миколаїв: Вид-во ПП "Іліон", 2003. - 39 с;
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-ХІІ, ст.546 (Редакція від 01.01.2016);
4. Закон України «Про пестициди і агрохімікати» від 02.03.1995 № 86/95-ВР (в редакції від 01.01.2016);
5. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-ХІІ, ст.218 (в редакції від 28.12.2015);
6. Закон України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері поводження з пестицидами та агрохімікатами» (По состоянию на 27 марта 2007 года);
7. Дейнеко Л.В., Хлобистов Є.В. Екологічно чиста продукція у системі стратегічних орієнтирів сталого розвитку агропромислового комплексу // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія „Економіка та менеджмент”. – 2005. - Вип. 3–4 (16–17). – С. 84–86;
8. Основні вимоги законодавства ЄС до безпеки та якості товарів. [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine+-+EU+export-import+helpdesk+/Non-tariff+regulation/Загальні+вимоги+ЄС+до+імпортованих+товарів>.

Світлана В'ячеславівна Королівська, асистент кафедри безпеки життєдіяльності, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Стасенко Леся Володимирівна, студентка групи ЕКО-12, інститут екологічної безпеки і моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: stasenko.lesya @ mail.ru

Svitlana V. Korolevska, assistant of Department of Life Safety, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

Stasenko Lesia V.- Institute of Ecological Security and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: stasenko.lesya@mail.ru.